

Hvad er det, vi har at gøre med? Vi har at gøre med et land, hvor mere end 20 mennesker risikerer 15-20 års fængsel og en enkelt oven i købet dødsstraf for i fællesskab at have hevet det tyrkiske flag ned og erstattet det med et kurdisk flag. Sådan et land viser ingen tegn på demokratisering, hverken langsom eller hurtig.

Som en anden rest fra diktaturets tid vil jeg nævne, at alle væsentlige beslutninger i Tyrkiet tages af det nationale sikkerhedsråd, hvor militæret har det afgørende ord. Vi kunne kalde det Pinochetmodellen, blot med den forskel, at modellen er sejlivet i Tyrkiet, ikke en flygtig overgang til et andet styre.

Efter min opfattelse ligger kilden til forståelsen af mangelen på demokrati i Tyrkiet i dag i det militærdiktatur, der officielt sluttede for 13 år siden, for diktaturet satte sig også for at få en stærkere integration med Vesten, og bl.a. derfor har vi Tyrkiet så tæt inde på livet i dag.

Hvad skal man så stille op, når integrationen med Europa står så højt på dagsordenen i et land, hvor ikke én af menneskerettighederne overholdes?

Tyrkiet er et land, der har gennemgået og stadig står over for store politiske omvæltninger og særligt lige nu, hvor mafiavælde, korruption og antidemokratiske strukturer inden for staten bliver stillet til skue og udfordret, og hvor både Tansu Ciller og den tidligere indenrigsminister, justitsminister og politidirektør, Mehmet Agar, anklages for at have tætte forbindelser til den tyrkiske underverden og for at have tjent penge på narkosmugling, angiveligt for at rejse penge til at bekæmpe den væbnede kurdiske organisation PKK.

Det får mig til at tænke på Cillers velkendte udtalelse: »PKK kan ikke bekæmpes med demokratiske midler.«

At holde en lav profil eller nedtone kritikken af det tyrkiske regime på dette tidspunkt – hvad enten det er af hensyn til NATO eller EU – er selvfølgelig uacceptabelt, og det vil være at gen tage den melodi, som andre, f.eks. den tyske regering, spillede i gamle dage, da man forsvarede diktaturet, fordi det nu engang var vores NATO-venner. Og vi mener, at problemet med det dagsordensforslag, som regeringspartierne og V, K og CD har fremsat, er, at den er præget af en lav profil.

Vi anerkender fuldstændigt regeringens skridt med hensyn til at rejse en sag imod Tyrkiet ved Den Europæiske Menneskerettighedskommission på spørgsmålet om behandlingen

af Kemal Koc i de tyrkiske fængsler – al mulig kredit for dét – men vi synes, den udtalelse, der foreligger, er for lidt konkret, og vi er ikke enige i sammenkædningen af de internationale institutioner og Danmarks kritik, for vi mener, at kritikken af Tyrkiet skal føres frem, uanset hvilke konsekvenser det kan have i forhold til de internationale institutioner.

Der skal med andre ord stilles betingelser til Tyrkiet, og Tyrkiet skal presses med andet end ord, og det bedste eksempel på dét var jo den lettelse, som Tansu Ciller gav udtryk for, da Europa-Parlamentet vedtog en toldunionsaftale, hvori der var tilføjet en række ting om forbedringer, for når blot aftalen var i hus, gjorde det jo ikke noget, at der var faldet lidt hårde ord, og hun har i hvert fald ladet hånt om alle henstillinger om at forbedre menneskerettigheds-situationen og finde en fredelig løsning på det kurdiske spørgsmål.

I det sidste år har vi f.eks. i Tyrkiet set et lovforslag blive fremsat, der kan gøre væsentligt indhug i den i forvejen meget begrænsede ytringsfrihed, og samtidig er krigen i de kurdiske områder endda intensiveret.

Derfor tåler vi ikke en gentagelse af erfaringerne fra toldunionsaftalen. Der skal tages konkrete politiske initiativer, hvis det udtalte ønske om en demokratisering af Tyrkiet skal have troværdighed. Og vi taler for en mere bred anvendelse af Den Europæiske Menneskerettighedskommission, f.eks. ved at klage over Tyrkiets ødelæggelse af omkring 3.000 kurdiske landsbyer, og vi foreslår et stop for eksport af våben og våbendele, og at den danske regering reelt går ind i fredsinitiativer, meget gerne i sammenhæng med andre nordiske lande. Og vi mener ikke, at det er nok blot at lade knubbede ord falde, når udenrigsministeren mødes med Tansu Ciller.

Vi er selvfølgelig åbne for enhver diskussion om alle mulige andre forslag om, hvad der kan gøres. Det eneste, vi ikke er åbne for, er passivitet over for krænkelse af menneskerettighederne.

(Kort bemærkning).

Henning Gjellerod (S):

Hr. Søren Søndergaard sagde noget i retning af, at islam går frem på grund af fravær af demokrati.

Så jeg vil spørge hr. Søren Søndergaard, om han mener, at den nuværende premierminister, Erbakan, er valgt på udemokratisk vis i det tyrkiske samfund.